

رئیس سازمان سینمایی در پیامی به هفدهمین جشنواره بین‌المللی فیلم مستند ایران «سینماحقیقت» گفت: سینماحقیقت از رویداد های جریان ساز و غنی سینمای ایران، مرجعی ارزشمندوبی‌همنابرای تاریخ، هویت،سبک‌زندگی ایرانی- اسلامی و روایت اسطوره‌هاست. محمد خزاعی در پیام خود آورده است: «جشنواره بین‌المللی فیلم مستند ایران سینماحقیقت در مسیری که امسال به ۱۷ سالگی می‌رسد، درعنوان جوانی وپالندگی

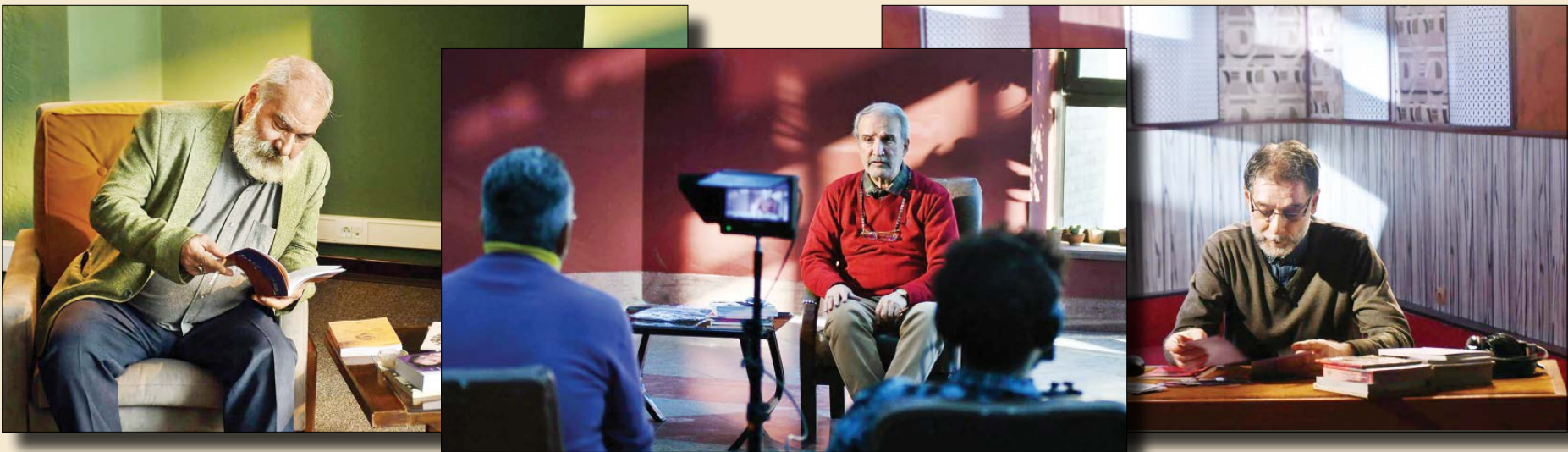
سینمای مستند سازنده اندیشه‌هاست

است. امسال حضور جوانان، مستندسازان نسل تازه، هنرمندان مستعد و توانا و با انگیزه که در استان‌ها سینمای مستند را دنبال می‌کنند، نویددهنده روزهای پربرونق برای این رویداد مهم منطقه است.اهتمام سازمان سینمایی کشور، با محور اخلاق، آگاهی، امید، تبدیل رویدادهای هنری و جشنواره‌ها به محلی برای دیده شدن هنرمندان مختلف و ایجاد انگیزه برای فعالیت آنان است و سینماحقیقت از رویشگاه‌های اصلی نیروی انسانی سینماست.

کارگردان «مشت در نمای درشت» در گفت‌وگو با «جام جم» مطرح کرد

پرتره‌هایی از اندیشمندان انقلابی

آرشیوی از زندگی هنرمندان و شاعران نداریم

نسرین بختیاری گروه فرهنگ و هنر

مستند سینمایی «مشت در نمای درشت» که محصولی از مرکز هنری رسانه‌ای سلوک است، دومین مستند به کارگردانی و تهیه‌کنندگی محمد صالح حجت‌الاسلامی است. این مستند در بخش نمایش ویژه هفدهمین جشنواره بین‌المللی «سینماحقیقت» اکران شد و به فراز و فرودهای زندگی هنری و حرفه‌ای شاعر برجسته و انقلابی کشورمان سیدحسن حسینی می‌پردازد. مشت در نمای درشت زندگی سید حسن حسینی را از زبان خودش، خانواده، دوستان و همکارانش روایت می‌کند. در این فیلم مستند درباره ابعاد هنری و فعالیت‌های زنده‌یاد سیدحسن حسینی با اسماعیل امینی، پرویز بیگی حبیب‌آبادی، محمدرضا ترکی، زهیر توکلی، سیدحسین حسینی، سیدحامد حسینی، مرتضی سرهنگی، هادی سعیدی‌کیاسری، حسن میبادی، محمدصادق میبادی، محمد عزیزی، جواد محقق، یوسفعلی میرشکاک و... دیگر شاعران و اساتید گفت‌وگو شده است.اکران این فیلم در هفدهمین جشنواره فیلم حقیقت بهانه‌ای بود که با این فیلم‌ساز گفت‌وگو کنیم که در ادامه از نظرمی‌گذرانید.

علت انتخاب نام مشت در نمای درشت برای مستندپرتزه‌ای از سیدحسن حسینی چیست؟

ما در فیلم خود اشاره‌ای به یکی از آثار سیدحسن حسینی با همین نام داریم که کتابی درباره سینما و ادبیات است و اتفاقا اثر خوب اما مهجوری است. یکی از

مصاحبه‌شونده‌ها روایتی درباره این کتاب بیان می‌کند که حسینی درباره علت انتخاب نام مشت در نمای درشت توضیح می‌دهد. با این‌که او به عنوان یک شاعر آوانگارد و انقلابی شناخته می‌شود؛ اثری درباره سینما و ادبیات به نام مشت در نمای درشت دارد که ما به احترام اثرش و تفسیری که درباره آن وجود دارد، این نام را برای فیلم انتخاب کردیم.

با وجود این‌که قیصر امین‌نیز معاصر سیدحسن حسینی است و امکان این وجودداشت که مستندی درباره او ساخته شود، چرا تصمیم گرفتید که به زندگی سیدحسن حسینی بپردازید؟

حدود دو سال است که در مرکز هنری- رسانه‌ای سلوک کار می‌کنم و مسئولیتم ساخت آثار مستند درباره هنرمندان و شاعران دگ‌زشته انقلابی است که در مورد اینها کمتر کار شده است. بنابراین فهرستی ۲۶ نفره از حوزه‌های مختلف تهیه شد و سیدحسن حسینی هم یکی از شعرای خاص بود که کمتر به او پرداخته شده و شاید قابل مقایسه با دیگر شاعران نباشد، چون هرکدام از آثارش نقطه‌عطفی در حوزه شعر و ادبیات محسوب می‌شود. البته شاعران و استادان بزرگ دیگری هم وجود دارند که در فهرست ما هم هستند اما امسال با توجه به این‌که نوروز ۱۴۰۲ مصادف با بیستمین سالگرد سیدحسن حسینی است و او نیز شاعر تأثیرگذاری بود و در مورد او کار جدی کمتری تولید شده بود، سعی کردیم این اثر را تولید کنیم.

چه سختی‌هایی را در روند تولید مشت در نمای درشت داشتید و پشت سر گذاشتید؟

سیدحسن حسینی شخصیتی پیچیده، مستقل، آوانگارد، مؤمن و حق طلب بود. چنین شخصیتی که چارچوب فکری و کاری خاصی دارد، در گرایش‌های روتین جامعه قرار نمی‌گیرد و به نوعی از همه طرف آسیب می‌بیند. پرداختن به چنین شخصیتی حرکت روی لبه تیغ است و برای کسی که اثری خلق می‌کند، می‌تواند حاشیه‌برانگیز باشد. من بسیار به شخصیت، کار و تأثیر سیدحسن حسینی در ادبیات علاقه‌مند بودم و سعی کردم تا جایی که امکان دارد اثری بسازم که جانبدارانه نباشد. ما با حدود ۱۶ نفر مصاحبه کردیم که همه اینها دوستان و هم‌درس‌های او در مقاطع مختلف زندگی‌اش بودند. ما حتی دوستان دوره نوجوانی سیدحسن را پیدا کردیم و به عنوان مثال با برادر و برادرزاده‌اش صحبت کردیم. کار سختی داشتیم و حتی از بعضی مصاحبه‌شونده‌ها درخواست کردیم که از شهر دیگری بیایند و رقتیم در محله قبلی‌شان صحبت کردیم و دوباره به شهر خودشان برگشتند. سید زمان فوتش در سال ۱۳۸۳ حدود ۴۸ سال داشت و الان در سال ۱۴۰۲ و در آستانه ۱۴۰۲ هشتیم و حدود ۲۰ سال از آن زمان گذشته است. بنابراین پیدا کردن افرادی که با او زمانی دوست بودند یا همکاری کردند و شاعر و مترجم هستند، سخت‌است؛ در عین حال ما باتمام سختی‌ها با همین افراد گفت‌وگو کردیم و اصلا آدم بی‌ربط نیاوردیم. ما ده‌ها ساعت راش و چند برابر آن هم آرشیو داشتیم؛ یعنی هم بخش تولیدی و هم آرشیوی داریم. در واقع برای هر حرف وادعایی که در فیلم مطرح شده؛ یا شاهد یا سندی داریم.

پس سعی شما این بود که از تمام جنبه‌ها به زندگی سیدحسن حسینی بپردازید؟
زندگی سید و به‌طور کلی یک هنرمند، این امکان را نمی‌دهد که از تمام جنبه‌ها به آن نگاه‌کنیم و به همین دلیل مادر یوسر فیلم‌هم نوشتیم؛ براده‌هایی از زندگی سیدحسن حسینی که حتی این اسم هم برگرفته از یک اثر سیدحسن حسینی به نام براده‌هاست اما در این فیلم از تولد تا پس از مرگش نکاتی را در گفت‌وگو با شاعران و اساتید ادبی مطرح کردیم.

درست است که بنا به اقتضای کاری مستند می‌سازید اما بالاخره علاقه شما به ساخت مستند هم در ساخت دومین فیلم مستند پرتزه دخیل است. دلیل علاقه و توجه شما نسبت به مستند پرتزه چیست؟

من اول راه‌م قرار دادم؛ گرچه ۱۰ سال قبل از ساخت فیلم‌های مستند، کوتاه داستانی و تبلیغاتی می‌ساختم و خیلی از فضای فیلمسازی دور نیستم اما متأسفانه آنهایی که ساختم مورد توجه قرار نگرفت. در حال حاضر وجه پژوهشی مستندهایی که می‌سازم خیلی قوی‌تر است و شروع یک گفت‌وگو محسوب می‌شود؛ یعنی سعی می‌کنم

سینماحقیقت از رویدادهای جریان ساز و غنی سینمای ایران، مرجعی ارزشمندوبی‌همنابرای تاریخ، هویت،سبک‌زندگی ایرانی- اسلامی و روایت اسطوره‌هاست و می‌تواند غنی‌ترین جلوه‌گاه برای شناسایی فرهنگ متنوع اقوام ایرانی و رنگارنگی‌های زبانی، آیینی، جغرافیایی و تاریخی آن باشد؛ مضافا که امروز با رویکردهای حمایتی سازمان سینمایی از ظرفیت‌های مغفول، شاهد نوازی و روش‌های تازه در حوزه سینمای استانی هستیم.»

اطلاعات خوبی را در مستندها در اختیار مخاطبان قرار دهم؛ چون یکی از بزرگ‌ترین موانعی که با آن روبه‌رو هستیم، این است که آرشیو نداریم، به عنوان مثال، یک خبرنگار با وجود داشتن وسایل ارتباطی جدید نمی‌تواند از خودش یا روند کارش فیلم بگیرد و اگر چند سال دیگر بخواهیم به همین خبرنگار بپردازیم و زندگی‌اش را فیلم کنیم، نمی‌توانیم چون مدرک یا سندی از او نداریم؛ مگر سازمان‌هایی که در آن کار کردیم، بانک آرشیو خوبی داشته باشند و متأسفانه در مجموعه‌های مختلف با فقدان این مسائل روبه‌رو هستیم.

شنیده می‌شود که برای در اختیار قرار دادن آرشیوها، بعضی جاها یا سازمان‌ها همکاری نمی‌کنند. برای شما هم همین‌طور بود؟

بله. قبل از صحبت در این رابطه مایلم به موضوعی اشاره کنم؛ در دهه ۶۰ که اوج زمان کار افرادی مانند سلمان هراتی و سیدحسن حسینی به‌شمار می‌آید، فضا به‌گونه‌ای بود که این بزرگان بیشتر دنبال کار کردن بودند و کمتر به این فکر می‌کردند که فیلمی از خود بگیرند و اگر این اتفاق می‌افتاد، سازمان‌ها و افرادی که در آن کار می‌کنند، تغییر کردند. من به‌مدیری مراجعه کردم و پرسیدند شما سند مربوط به چه سالی را می‌خواهید و گفتم مربوط به دهه ۶۰ است و این آقا با خنده گفت من ۱۰ سال بعد به دنیا آمدم؛ یعنی حتی نمی‌دانست چنین سندی وجود دارد. در بخش‌هایی هم می‌بینیم که آدم‌ها آثاری دارند که آرشیو را گروگان گرفتند. ما با مجموعه‌ای روبه‌رو شدیم که سید در جریان تأسیس آن دخالت جدی داشت و ما نیازمند تکای فیلم از شعرخوانی قیصر امین‌پور برای سیدحسن حسینی بودیم که گفتند مربوط به خودمان است و به‌کسی نمی‌دهیم و احتمالا خودمان مستندش را می‌سازیم اما معمولاً این اتفاق نمی‌افتد و آن سند خاک می‌خورد و نابود می‌شود و افراد در یک سازمان هم تغییر می‌کنند.

حضور فیلم‌تان را در بخش ویژه جشنواره فیلم سینماحقیقت چطور ارزیابی می‌کنید؟

ظاهرا در اساستامه سینماحقیقت این بند وجود دارد که مستندهای پرتزه به بخش مسابقه راه پیدا نمی‌کنند، در حالی که مشت در نمای درشت، یک‌سال وقت‌ما را گرفته‌است و برای پیکسل به پیکسل و فریم به فریم آن خیلی تلاش کردیم و یک گروه پرتعداد درگیر کار آن بودند. سعی کردیم یک شخصیت به نسبت تاریخی را از زیر گردوغبار بیرون بیاوریم و جایی مانند سینماحقیقت بهترین فرصت برای دیدن چنین فیلمی است. دوست داشتم فیلمم در بخش رقابتی یا آوینی که مربوط به انقلاب است، باشد اما باز هم خوشحالم که فیلمم در بخش ویژه قرار گرفته است. نسبت به سال گذشته که فیلم پرتزه‌ای از علی اکبر صادقی در جشنواره داشتم، امسال جشنواره پنج برابر بیشتر مخاطب داشت و حضور فیلمم در این رویداد خوشحال‌کننده‌است.

پنل غزه در سینما حقیقت

مصطفی شوقی، مدیر پنل غزه هفدهمین جشنواره بین‌المللی فیلم مستند ایران، سینماحقیقت تدارک این بخش را پاسخی به یک ضرورت اجتماعی و سیاسی می‌داند. در هفدهمین جشنواره بین‌المللی سینماحقیقت دو نشست با عنوان «غزه» تدارک دیده شده است که یکی از آنها روز گذشته ۲۷ آذرماه در سالن شماره چهار پردیس سینمایی چارسو برگزار شد. این نشست که براساس ضرورت به وجود آمده، در باره ماجراهای طوفان الاقصی و اتفاقاتی که این روزها در غزه و فلسطین رخ می‌دهد، شکل گرفت. همچنین نشست دیگری با موضوع غزه در آخرین روز جشنواره در اول دی‌ماه برگزار خواهد شد.

زاویه دید

نگاهی به مستند «بی‌مات» در جشنواره هفدهم

مبارزه زن بلوچ با استعمارگران انگلیسی

«بی‌مات» یا «گل بی‌بی» ساخته محمدعلی رخشانی محصول سازمان هنری رسانه‌ای اوج و تهیه‌شده در خانه مستند، مستند نیمه‌بلندی است که با قاب‌های بسته و عاشقانه‌اش از لاله‌های وارژگون و طبیعت بکر منطقه بلوچستان و داستانی عاشقانه شروع می‌شود اما جلوتر درمی‌یابیم که با یک حماسه روبه‌رو هستیم و فیلم، گوشه‌ای فراموش شده و غرورآفرین از ایران را به تصویر کشیده است. استان سیستان و بلوچستان و مناطق جنوب‌شرقی ایران دلیل عدم شناخت و ارائه تصویر مخدوش و نادرست از این سرزمین گاه با ذهنیتی ناصواب و بعضاً توأم با سوءگیری همراه است؛ موضوعی که نیاز بیش از پیش به ساخته شدن مستندهایی چون گل بی‌بی و دیده و شنیده شدن قصه آنان را گوشزد می‌کند. جای تاسف است که اکثریت ما ایرانیان نه چیزی از تاریخ و فرهنگ غنی این مردم و این سرزمین می‌دانیم و نه تاکنون به این جغرافیای بی‌نظیر سفر کرده‌ایم. برای این اساس، مستندگل بی‌بی یک قاب بالارزش برای تماشاست زیرا همان قدر که سفر کوچکی به این جغرافیاست، توفقی سریع به تاریخ این منطقه است؛ توفقی که در آن با لطافت بصری و به تصویر کشیدن کوه آتشفشان نقتان در شهر خاش و زیبایی‌های بکر طبیعت منطقه سرحد بلوچستان شروع می‌کند و راوی قصه‌ای می‌شود که مخاطب ایرانی را از یک داستان حماسی آگاه می‌کند؛ روایت زنی که در دوران خودش یک قهرمان ملی بوده و کمتر کسی او را می‌شناسد. حتی سازنده اثر که خود متعلق به این منطقه و متولد زاهدان است اذعان دارد که قبل از تمرکز تام بر سرگذشت واقعه‌ای که قصد روایت آن را داشته (جنگ دره نالم) از نام چنین زنی باخبر نبوده و وقتی دنبال قصه را گرفته به او رسیده و از شهامت و سرگذشتش متعجب مانده است. ثبت نام این زن البته از روایت صادقانه ژنرال انگلیسی رجب‌الد دایر نشأت می‌گیرد که در کتاب خود «مهاجمان سرحد: روایی نظامی انگلستان با سرداران بلوچ ایرانی» روایی‌اش بایک زن بلوچ که کاریمزایی غیرقابل انکار دارد را مکتوب کرده است. از دیگر نکات قابل توجه در مستند می‌مات یا گل بی‌بی بیان راوای بلوچ به زبان مادری‌شان است؛ زبانی که بیش از آن‌که شبیه به فارسی باشد شبیه به زبان هندی است و به‌رغم ریشه مشترک این دو زبان حال و هوایی را برای مخاطب ایرانی ترسیم می‌کند که تا حد زیادی ناآشنا و غریب است و نشان می‌دهد تا چه اندازه نیاز دارد این اقلیم و هموطنان گمنامش را بشناسد. تدوین و ریتیم می‌مستند هم نقطه مثبت دیگر آن است که در زمانی ۵۰ دقیقه‌ای تمام حرفش را می‌زند و مخاطب را خسته نمی‌کند. می‌مات یا گل بی‌بی با ارائه یک تاریخ شفاهی از سوی مردمانی که اجدادشان در یک سده اخیر یک حماسه را رقم زده‌اند تلاش دارد تا تصویری درست و بدون اغراق از رشادت قوم بلوچ در دفاع از خاک و هویت ایرانی ارائه دهد؛ حماسه‌ای که گرچه کمتر کسی از مردم عادی از آن آگاهی دارد اما نقش تعیین‌کننده‌ای در تاریخ معاصر ایران داشته و هوس کشورگشایی انگلیس در آن دوران را با شکستی سنگین مواجه کرده است.

قاب

نمای نزدیک

مستندی درباره

موزه شیشه و سفال ایران

مستند «هولاین در ایران» ساخته هادی آفریده در هفدهمین جشنواره فیلم مستند ایران، سینما حقیقت برای نخستین بار به نمایش درمی‌آید. این مستند داستان «سفرهای هانس هولاین» معمار سرشناس قرن بیستم به ایران را به تصویرکشیده است. هولاین یکی از شاخص‌ترین طراحان موزه در عصر خود که معتبرترین جایزه جهانی معماری «پریترکز» را به دست آورده بود. او برای طراحی داخلی موزه آبگینه در دهه ۵۰ شمسی به ایران دعوت شد تا گنجینه شیشه و سفال ایران را در خانه قوام السلطنه جای دهد.

او برای قراردادن شاخص‌ترین آثار تمدنی ایران در تالارهای موزه، سفرهای متعددی در ایران انجام می‌دهد و تحت تأثیر معماری ایران، ویتترین‌های موزه را طراحی می‌کند. مستند هولاین در ایران، اثری تحقیقی است که پژوهش گسترده‌ای در آرشیوهای ایران و اتریش داشته است و استادی از چگونگی احداث موزه آبگینه تهران به مخاطب ارائه می‌دهد. این مستند امروز ساعت ۲۱ در سالن شماره ۶ و جمعه اول دی ماه ساعت ۱۳ در سالن شماره ۵ پردیس سینمایی چارسو به روی پرده می‌رود.

رویداد

۸ اثر حقیقتی سوره

مرکز مستند سوره و مرکز مستند سفیرفیلم از مراکز وابسته به سازمان سینمایی سوره امسال با هشت اثر در جشنواره «سینماحقیقت» حضور دارند. مستند «جمال‌الدین»، به تهیه‌کنندگی امیر روئینی و کارگردانی امیر روئینی و علی‌کوشا، نگاهی به زندگی و فعالیت‌های مبارزاتی سیدجمال‌الدین اسدآبادی، اندیشمند سیاسی دارد و در واقع پرتزه‌ای از ایشان در واقعه دراماتیک نهضت توتون و تنباکو است. مستند «ارچنا»، به نویسندگی و کارگردانی عباس رفیعی مرغملکی با موضوع محیط زیست است که با تکیه بر توجه به احیای جنگل و حفظ محیط زیست تولید شده است. مستند «داستان بارانی» به نویسندگی و کارگردانی حسین نژادموسی و تهیه‌کنندگی مجتبی احسانی در بخش شهداآوینی «سینماحقیقت» حضور دارد. مستند «محرمانه دوچه» به نویسندگی، تهیه‌کنندگی و کارگردانی محمد حسن یادگاری، به روایت حضور تیم ملی فوتبال ایران و هوادارانش در جام جهانی ۲۰۲۲ و حواشی آن می‌پردازد. همچنین مرکز مستند سفیر فیلم نیز با چهار مستند «روایای بزرگ»، «بچه درد»، «رزیدنت»، «مقدس نما» در بخش مسابقه ملی جشنواره «سینماحقیقت» حضور دارد.

